

Dragan P e t k o v s k i

IZGRADNJA MUZEJSKIH ZGRADA U SKOPJU

Historijat razvoja muzeja u Makedoniji usko je povezan sa historijom makedonskog naroda, koji nije imao državno-pravni status, a istovremeno bio je ugnjetavan kroz stoleća od tuđinske vlasti. Ovi uvjeti nisu pružali mogućnosti ni za kakav intenzivniji rad na prosvjeti i kulturi, pa ni za prikupljanje i proučavanje bogate kulturno-historijske građe, a još manje da se ta građa kroz muzejsko-galerijske ustanove prezentira javnosti, kako što je bio slučaj kod drugih naroda.

Tuđi vlastodršci dozvoljavali su osnivanje kulturnih ustanova koje će služiti samo njima kao propagandno sredstvo za postizanje svojih imperijalističkih pretenzija. Pred drugi svjetski rat u Makedoniji bilo je svega 4 muzeja od toga dva u Skopju. Osim toga iz prošlosti Makedonija nije nasledila velike i raskošne palače koje bi se mogle adaptirati za muzeje.

Oslobođenjem (koncem 1944.god.) počinje nova era u životu i razvoju makedonskog naroda na teritoriji SR Makedonije u okviru SFRJ. U toku protekle 3 decenije slobodnog razvoja u Makedoniji je osnovano i otvoreno 20 općih i specijalnih muzeja i galerija, plus 11 spomen muzeja, od toga samo u Skopju ima 6 specijalnih, 1 opći muzej, 1 memorijalni i 1 galerija. Tome je svakako pogodovao opći društveni i samoupravni socijalistički razvitak naše zemlje.

Razumljivo da ovakav nagli porast muzeja u Makedoniji nije mogao odmah dati očekivane rezultate obzirom da nije bilo muzejske tradicije, dovoljan broj sačuvane muzejske građe, osigurane podesne prostorije za smeštaj muzeja, odgovarajuće stručno osoblje kao i minimum finansijskih sredstava.

U toku prve 2 decenije razvoja muzeja nisu postojali objektivni uvjeti za izgradnju novih muzejskih zgrada, specijalno građenih za muzeje, jer to zahteva velike materijalne žrtve. Svakako da je u to doba bilo potrebnije graditi privredne objekte, bolnice, škole i sl. Iz tih razloga novoosnovani muzeji smještaju se u postojeće zgrade (skromnih razmera), koje su bile namenjene i građene za druge potrebe. Ove zgrade postepeno su adaptirane za potrebe muzeja u zavisnosti od finansijskih mogućnosti i razumevanja društvene zajednice.

Intezivnu delatnost muzeja u Skopju prekinuo je i ostavio neželjene posledice, katastrofalni zemjotres od 26. jula 1963. godine. Tom prilikom tri muzejske zgrade su bile potpuno

srušene, a tri teško oštećene. Radi toga u prvo vreme muzeji, kao i ostale ustanove i građani, bili su smešteni pod šatore, a muzejski materijal evakuisan na bezbednije mesto. Zatim privremeno (nekoliko godina) bili su smešteni u montažnim barakama koje su pružale minimum uslova za redovnu delatnost, a što je najvažnije ovo rešenje bilo je vrlo riskantno za muzejske zbirke zbog eventualnog požara.

Humanom pomoći što su je pružili jugoslovenski narodi i narodnosti kao i drugi narodi odnosno države, stvoreni su povoljniji uslovi za obnovu i bržu izgradnju Skopja. Perspektivnim planom grada bilo je predviđeno podizanje novih zgrada, pored ostalog i za institucije iz oblasti kulture. U vezi toga bila je sprovedena opsežna diskusija o potrebama institucija iz oblasti kulture i njihovo uklapanje u novi urbanistički plan Skopja. Trebalo je izraditi elaborate za obezbeđivanje potrebnih investicija kao i za projektovanje novih muzejskih zgrada. Iskustva iz ove problematike nije bilo, jer do tada u Makedoniji nije bila podignuta ni jedna zgrada namenjena za muzej. Muzejski radnici koristili su iskustvo drugova iz drugih republika, gde je poslednjih godina podignuto nekoliko novih muzejskih zgrada (Muzej revolucije u Sarajevu, Muzej poklona "25.maj" u Beogradu, Moderna galerija u Novom Beogradu, Muzej revolucije u Novom Sadu), kao i nekoliko značajnijih adaptacija postojećih zgrada za muzejske ustanove (Vojni muzej JNA i Narodni muzej u Beogradu, Etnografski muzej u Zagrebu, Muzej pomorstva u Splitu i dr.).

Naša tema, kako je najavljena, o izgradnji muzejskih zgrada u Skopju odnosi se na tri novoizgrađene namenske zgrade za smeštaj Prirodnonaučnog muzeja, Muzeja suvremene umetnosti i jedna zajednička zgrada za Historijski, Arheološki i Etnološki muzej, kao i jedna adaptacija zgrade bivše željezničke stanice za Muzej grada Skopja.

Spomenute muzejske ustanove dobivši ulogu investitora, pre početka gradnje, našle su se u veoma složenoj situaciji, jer je trebalo obaviti veliki broj poslova i pri tome imati umešnosti. Svaki kiks odrazio bi se negativno na kvalitet, očuvanje rokova i cene koštanja objekata. Zbog složenosti investitorskog zadatka većina ustanova prenela je deo ili sva prava investitora kvalifikovanoj organizaciji u Skopju - Zavodu za stanbeno i komunalno privređivanje da izvrši investitorsku ulogu. Bez obzira ko bude obavljao investitorske poslove, a da bi se obezbedila izgradnja objekta, bilo je potrebno provesti sledeće:

1. Neophodno je bilo izraditi investicioni program preko koga treba dokazati ekonomsku i društvenu opravdanost, svrsishodnost i neophodnost investicionog objekta. Ovaj program pored ostalog treba da sadrži sledeće: opis objekta sa podacima o njegovoj nameni, kapacitet (na primer: stalni postav do 1000 eksponata, dvorana za povremene izložbe do 200 eksponata, dvorana za predavanje i kino-projekcije do 150 osoba itd.), uklapanje investicionog objekta u prostorni i urbanistički

plan, analiza uslova za izgradnju i eksploataciju (na pr. u Skopju ima više od 100.000 učenika i studenata plus radnička omladina, pripadnici JNA i ostali radni ljudi koji su potencijalni posetioci muzeja). Zatim treba predvideti vrednost građevinskog objekta, opreme, unutarnje uređenje izložbenog prostora, izvode finansijskih sredstava, vreme trajanje izgradnje i početak eksploatacije (pre svega otvaranje stalnog postava). Osim toga za zemljotresna i plavna područja treba da se izvrše dopunska ispitivanja (geološka i sl.).

2. Uz investicioni program investitor treba da pripremi projektni program u kome su detaljno opisani projektni zadaci i sve želje i insistiranja investitora kako zamišlja objekat.

Projektni zadaci formuliraju se na bazi koncepcije o fizionomiji i organizaciji muzeja, osobito koncepcije za stalni muzejski postav, kao i na dobrom poznavanju muzejskih zbirki.

Uporedo s tim investitor je dužan da preko Uprave za urbanizam Opštinske skupštine dobije dokumenat - lokaciju za objekat.

Kod lociranja muzejske zgrade u urbanistički kompleks razni momenti igraju važnu ulogu, kao na primer: izdvojena muzejska zgrada na slobodnoj površini u rekreativnom centru grada. Prostor oko nje duplo je veći od kvadrature same zgrade, bogat zelenilom, sa dobrim prilazom i parking prostorom. Ovo rešenje ima pozitivne strane; u prvom redu postoji manja opasnost od lančanog prenošenja požara, provale - krađe. Zatim da bi obezbedila svoju neophodnu izolovanost i mir, treba je udaljiti od arhitektonskih kompleksa sa izrazito trgovačkim karakterom, noćnog i zabavnog života, a u vezi međunarodne konvencije o zaštiti spomenika kulture, što dalje od vojnih i značajnijih privrednih objekata; dobre komunikacijske veze, lak i jednostavan pristup do muzeja; orijentacija objekta prema stranama svijeta (osobito kod osvetljavanja prostorija prirodnim svetlom), kao i prema lepim i interesantnim vizurama na grad ili pejzaž uopće; mogućnost logradnje koja treba da obezbedi perspektivu širenja objekta.

3. Treba ugovoriti izradu investiciono-tehničke dokumentacije koja se sastoji iz nekoliko projekata (za građevinski deo objekta, za instalacije, unutarnje uređenje i dr.). Izrada projekata ima nekoliko faza: predidejni projekat služi da Uprava za urbanizam Opštinske skupštine da urbanističku saglasnost sa kojom se potvrđuje da je objekat u skladu sa urbanističkim koncepcijama i drugim uslovima; idejni projekat usvaja investitor i donosi rešenje koje se prilaže uz projekat. Međutim, na idejni projekat investitor i budući projektant unutarnjih uređenja i postava muzejskih zbirki, kao i drugi stručnjaci koji učestvuju u organizaciji muzeja treba da daju svoje primedbe i zahteve u vezi funkcionalnosti i racionalnosti prostorija.

Nakon odobrenog idejnog projekta pristupa se izradi glavnog projekta na bazi osnovnog projektog zadatka i detaljnog programa kao i uslova u lokaciji. Kod izrade projekta treba voditi maksimalnu brigu da se predvide sve potrebne prostorije i kapaciteti, tako, da i u daljnjem razvoju muzeja imade dovoljno mesta za veći broj kadrova i spremišta za nove materijale, novi izložbeni prostor itd.

Novo projektovane muzejske zgrade treba da odgovaraju savremenim arhitektonskim muzeološkim shvatanjima. Konceptija i konstrukcija jednog novog ili adaptiranog objekta u muzej, kao polaznu tačku mora da ima apsolutno poznavanje prirode i duha muzejske zbirke kojoj treba stvoriti fizičke uslove smeštaja, čuvanja, ekspozicije i studiranja.

Jedan savremeni muzejski objekat trebalo bi da ima sledeće prostorije: izložbene dvorane sa pratećim elementima, ulazne partije posetilaca (informacija, biletarnica, garderoba, pult-vitrina ili soba za prodaju publikacija, razglednica, odliva i sl., bife i sanitarni čvor), dvorana za povremene tematske izložbe (da može nezavisno da funkcioniše), dvorana za kino-projekcije i predavanja, biblioteka sa čitaonicom, depoi i skladišta, radionice, laboratorije i ateljeji, prostor za prijem novoprispjelog muzejskog materijala, radne prostorije za stručno - naučno osoblje i administraciju.

Primarni elemenat za raspored prostorija jeste sama zbirka za koju se muzejska zgrada gradi. A forma izložbenog prostora, osobito dekoracija, treba biti uslovljena karakterom muzeja, odnosno zbirke koja će biti u taj prostor postavljena.

Posebnu pažnju treba posvetiti sistemu cirkulacije posetilaca u muzeju i po mogućnosti ublažiti tzv. "muzejski umor".

Kod unutarnjih uređenja muzejskih prostorija, a osobito izložbenih, važna je arhitektonska obrada zidova, podova i stropova, koja treba u potpunosti da odgovaraju nameni objekta. Osnovno pravilo je da ta obrada bude što neupadljivija, da ni na koji način ne konkuriše eksponatima. Spretnom i kvalitetnom obradom, bojom i prikladnim materijalom treba stvoriti "neutralni prostor" sa svim neophodnim elementima, za što savremeniju ekspoziciju materijala.

Pored zahteva da arhitektura muzejskog prostora ostane u drugom planu, treba poštivati još jedan od glavnih zahteva savremene muzeologije koji se odnosi na osvetljenje - osvetliti eksponat i prostor diskretno.

Složeni mehanizam savremeno projektovanog muzeja zahteva i uspešno rešavanje instalacija i opreme za održavanje konstantne temperature, određene vlažnosti, ventilacije, uređaja za zaštite protiv požara, uređaja sigurnosti protiv krađa, ozvučavanja izložbenog prostora, a ujedno treba obezbediti zvučnu zaštitu oblaganjem zidova odgovarajućim materijalom za neutralizaciju zvuka od ventilacionih uređaja.

- Investitor treba da organizuje vlastitu reviziju glavnog projekta i reviziju, odnosno tehničku kontrolu od strane nadležne komisije pri Opštinskoj skupštini. Nakon završetka svih gore pomenutih poslova investitor ima kompletnu investiciono-tehničku dokumentaciju za izvođenje radova na objektu.

4. Istovremeno investitor treba da organizuje raščišćavanje lokacije, odnosno idealno zamišljeno komunalno uređenje građevinskog zemljišta. Ovaj problem u Skopju stvarao je velike poteškoće oko početka izvođenja radova i definitivnog završetka objekata, što je u međuvremenu prolongiralo određene rokove, zatim došlo je jedno, pa drugo poskupljenje građevinskog materijala i radne snage, a samim tim poskupljivala je gradnja. Radi toga trebalo je obezbeđivati naknadna investiciona sredstva što nije bilo jednostavno i lagano. Složenost ovog problema može se sagledati iz sledećeg opisa postupka.

U ime društvenog interesa trebalo je izvršiti sporazumevanje sa vlasnicima ili izvršiti eksproprijaciju zemljišta na neraščišćenoj lokaciji i postojećih objekata, od opštine treba dobiti dokumenat da se zemljište daje na trajno korišćenje investitoru, obezbediti smještaj i organizovati preseljenje za pojedine pravne osobe i izvršiti komunalno uređenje zemljišta.

5. Sledeći je zadatak investitora da organizira početak izgradnje objekta. Ovo je obavljeno na jedan od sledećih načina:

- preko licitacije za ustupanje gradnje investicionog objekta;
- preko prikupljanja ponuda od većeg broja preduzeća za izgradnju objekata.

6. Investitor i građevinsko preduzeće kome je ustupljena izgradnja investicionog objekta dužni su da zaključe pismeni ugovor.

7. Investitor treba preko nadležnog organa Opštinske skupštine da obezbedi građevinsku dozvolu, obeležavanje (geodetsko) objekta na samom terenu i da uvede građevinsko preduzeće u rad.

8. Od samog početka izgradnje investitor treba da organizuje stručno-tehnički i finansijski nadzor.

9. Nakon završetka izgradnje objekta investitor treba da organizuje tehnički prijem objekta. Ovaj prijem vrši nadležni organ Opštinske skupštine.

10. Na koncu puštajući u upotrebu objekat investitor treba da organizuje definitivni obračun (kolaudacija) koštanja objekta.

* * *

U novoj muzejskoj zgradi biće smešteni - Historijski, Arheološki i Etnološki muzej i Republički zavod za zaštitu spomenika kulture. Ova zajednička zgrada predstavljaće suvremeni muzejski kompleks.

HISTORIJSKI MUZEJ MAKEDONIJE

O s n o v a n je 1951. godine kao Muzej NOB-e Makedonije, a 1953. prerasta u Historijski muzej Makedonije.

Napominjemo da je 1924. godine kao historijsko odeljenje ušao najpre u sastav novoformiranog Historijsko-arheološkog muzeja u Skopju, kasnije otvaranjem novih odeljenja poprima kompleksni karakter koji je nazvan "Muzej Južne Srbije". Za vreme okupacije Bugari su izvršili reorganizaciju i od historijskog, arheološkog i etnografskog odeljenja normiraju "Narodni muzej". U međuvremenu zbirke su bile postepeno osiromašivane, a dobar deo stradao je od požara (1944.), tako da je historijska zbirka potpuno nestala.

P r e z e n t u j e : društveno-ekonomski, politički i kulturni razvoj makedonskog naroda i njegovu borbu za nacionalnu i socijalnu slobodu. M u z e j s k a o d e l e n j a : srednjovekovno, turska vlast u Makedoniji, nacionalno-revolucionarni pokret, između dva svetska rata, narodna revolucija, socijalistička izgradnja, za dokumentaciju, za kulturno-prosvetnu delatnost i tehničko odeljenje.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v s k u p a s a zgradom uništen od zemljotresa 1963. godine.

O s o b l j e : ukupno 16, od toga: 7 istoričara, 2 istoričara književnosti, 1 likovni saradnik, 1 tajnik, 1 računovođa, 1 domaćin, 1 daktilograf, 1 kurir i 1 čistačica.

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e : izdaje muzejski časopis "Muzejski glasnik".

F i n a n c i j s k a s r e d s t v a za redovnu delatnost u 1974. godini (iz raznih izvora) u iznosu od n.d. 1.231.000.

S m e š t a j - 1951. godine dobio je zgradu sadašnjeg Doma pionira "Karpoš" u Skopju. 1953. godine preselio se u novoadaptiranu zgradu na skopskoj tvrđavi "Kale". 1961. godine bile su odobrene nove investicije za sanaciju i novu adaptaciju spomenute zgrade. Projekat za unutarnje uređenje izradio je arh. V. Rihter iz Zagreba. Nakon završetka građevinsko-zanatskih radova zgrada je bila porušena od zemljotresa 1963. godine. Od tada do 1971. godine privremeno bio je smešten pod šatorom, zatim u montažnoj baraci, a veći deo muzejske građe razmešten u skladištima raznih ustanova u gradu. Od 1971. godine nadalje muzej je smešten u adaptiranoj zgradi Muzeja grada Skopja, gde očekuje završetak radova na novoj muzejskoj zgradi.

ARHEOLOŠKI MUZEJ

O s n o v a n 1949. godine kao samostalna muzejska ustanova. Od 1924. godine postoji kao arheološko odeljenje, najpre u sastavu tada osnovanog Historijsko-arheološkog muzeja u Skopju, koji je otvorio još tri odeljenja i time poprimio kompleksni karakter muzeja kasnije nazvan "Muzej Južne Srbije". Za vreme okupacije kao odeljenje bio je u sastavu reorganizovanog "Narodnog muzeja". Nakon oslobođenja (1945.) ulazi u sastav novoformiranog Narodnog muzeja kompleksnog tipa.

P r e z e n t u j e: materijalnu kulturu Makedonije od neolita do metalnog doba, zatim preko heleno-rimske epohe do ranog srednjeg veka, a osobito obrađuje slavenski period.

M u z e j s k e z b i r k e (odeljenja): praistorijska, antička i srednjevekovna.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v - nema, osim lapidarija u adaptiranim konjušnicama Kuršumli-hana u Skopju.

O s o b l j e - ukupno 14, od toga: 4 arheologa, 1 istoričar, umetnosti, 1 numizmatičar, 1 slikar-izvođač, 1 preparator, 1 bibliotekar, 1 tajnik, 1 računovođa, 1 domaćin, 1 kurir i 1 čistač.

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e: Zbornik kao stalna edicija, a povremeno katalogi i vodič lapidarija.

F i n a n c i j s k a s r e d s t v a - za redovnu delatnost u 1974. god. (iz raznih izvora) u iznosu od n.d. 949.000.-

S m e š t a j - od osnivanja muzeja do 1952. godine bio je smešten u nekoliko prostorija današnje zgrade Etnografskog muzeja u Skopju. Istovremeno pristupilo se adaptaciji konjušnica u Kuršumli-hanu za lapidarij muzeja.

U toku 1953. godine dobio je Muzej zgradu bivše vojničke kasarne na skopskoj tvrđavi "Kale" i odmah je počeo sa adaptacijom koja nije bila do kraja izvedena. Na bazi novog projekta počela je realizacija adaptacije zgrade i stalnog muzejskog postava sredinom 1963. godine. Međutim, zemljotres od 1963. godine do temelja srušio je zgradu Muzeja. Takođe bio je teško oštećen Kuršumli-han gde je bio lapidarij muzeja. U međuvremenu, u Kuršumli-hanu kao spomenik kulture, bio je restauriran i ponovno postavljen lapidarij. U dvorištu hana bila je izgrađena mala provizorna baraka, gde su smeštene radne prostorije u kojima i danas radi osoblje muzeja pod vrlo nepogodnim uslovima.

ETNOLOŠKI MUZEJ

O s n o v a n 1949. godine kao samostalna muzejska ustanova. Do tada bio je od 1925. godine kao etnografsko-antropogeografsko odeljenje u kompleksnom muzeju "Muzej Južne Srbije". Za vreme okupacije etnografsko odeljenje produžava s radom pod upravom bugarskih stručnih osoba u sastavu tzv. "Narodnog muzeja". Od 1945.-1949. godine ovo odeljenje bilo je u sastavu novoformiranog Narodnog muzeja u Skopju.

P r e z e n t u j e - vrlo bogatu materijalnu i duhovnu kulturu makedonskog naroda.

M u z e j s k e z b i r k e - narodne nošnje (najbogatije), ćilima, bakarnih i železnih predmeta, grnčarskih predmeta, porcelana i stakla, kao i zbirka predmeta od drveta.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v - nema. U zamenu za to uređene su tematske izložbe koje se tretiraju kao stalni postav, gde je dat presek pojedinih etničkih celina i regija u Makedoniji, ambijenti narodnog života, nošnja, seoska i gradska arhitektura, stari zanati i sl.

O s o b l j e - ukupno 16, od toga 6 etnologa, dva preparatora, 1 pomoćnik preparator, 1 slikar-izvođač, 1 tajnik, 1 računovođa, 1 daktilograf, 1 kurir i 2 čistačice.

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e - časopis Glasnik Etnološkog muzeja Skopje, kao i povremene edicije.

F i n a n c i j s k a s r e d s t v a - za redovnu delatnost u 1974. godini u iznosu od n.d. 991.000.-

S m e š t a j - Pri osnivanju Muzeja bile su dodeljene prostorije III, IV i V sprata jedne peterospratne zgrade, koja se nalazi na Trgu maršala Tita. Od zemljotresa 1963. godine zgrada je bila teško oštećena. Za vreme sanacije zgrade, Muzej je radio pod šatorom. U saniranoj zgradi, u istim prostorijama Muzej se i danas nalazi.

NOVA MUZEJSKA ZGRADA

G l a v n i p r o j e k t - Autori: dipl.inž.arh. Kiro Muratovski, OOUR "MAKEDONIJA-PROJEKT" - Skopje, tehn.br. 1176 i dipl.inž.arh. Mimoza Galić, OOUR Zavod za urbanizam i arhitekturu Skopja.

I z v o d a č radova-Građevinsko preduzeće "Beton" - Skopje.

N a d z o r - dipl.inž.mr Kole Kojčevski, OOUR Zavod za stambeno i komunalno privređivanje-Skopje, koji ujedno vrši i druge investitorske usluge.

V r e d n o s t o b j e k t a - Investicionim programom bila su predviđena investiciona sredstva u iznosu od 39 miliona n.d. a obezbeđena su 29.380.000.- n.d. (Fond za obnovu i izgradnju Skopja = 15.000.000.- i Republika = 14.380.000.-) Zbog nedostatka sredstava izostaje realizacija unutarnjeg uređenja i otvaranje stalnih muzejskih postava, kao i neki instalacioni uređaji.

L o k a c i j a o b j e k t a - u arhitektonskom kompleksu stare čaršije Skopja i u neposrednoj blizini spomenika kulture - Kuršumli-hana, Đulčiler amama, Kazandžiler i Mustafa-pašine džamije.

T e r e n s k i u s l o v i su takvog karaktera da se treba prilagoditi nagibu terena koji je uslovio kaskadno rešenje u smeru istok-zapad. Koristeći pad terena postignuta je efektna gradacija terena na principu postepenog savladavanja visinskih razlika i racionalnog korišćenja podrumskih prostorija.

P r i s t u p objektu je iz nekoliko pravaca. Sa sjevera je glavni prilaz za motorna vozila sa parking prostorom. Sa istočne strane je glavni pešački prilaz za novoizgrađene objekte koji zajedno sa postojećim spomenicima kulture predstavljaju arhitektonsku kompozicionu cjelinu, a njihova je glavna spona jedinstveno uređenje međuprostora-trga. Površina trga predstavlja glavnu platformu distribucije pešačkog prometa. Ovaj prostor istovremeno poprima funkciju lapidarija. Sa ove platforme jasno se može uočiti arhitektonsko-urbanističku kompoziciju novih i starih objekata i njihovo uklapanje u ambijent stare čaršije.

V r e m e i z g r a d n j e. Objekat se nalazi u završnoj fazi izgradnje. Radovi na objektu počeli su 12.11.1971. godine svečanim polaganjem kamena - temeljca od strane predsednika Izvršnog saveta Skupštine SR Makedonije dr Ksente Bogojeva. Završetak radova je podbacio jer je došlo do prolongiranja roka zbog nerasčišćene lokacije odnosno sporog rešavanja imovinsko-pravnih pitanja.

Objekat se gradi na površini od 14.500 m², a ukupna korisna površina iznosi 10.500 m². od toga dobija: Historijski muzej 4.085 m², Arheološki muzej 3.190 m², Etnološki muzej 2.370 m². i Republički zavod za zaštitu spomenika kulture 855 m². U centralnom delu objekta, radi bolje funkcionalnosti, smeštene su upravno-administrativne prostorije triju muzeja. Isto tako zajednički tretman imaju sledeće prostorije: dvoranu za povremene izložbe, dvoranu za kino-projekcije i predavanja i radionice-labolorije.

A r h i t e k t o n s k a o b r a d a izložbenih prostorija:

Podovi - ulazni holovi i lapidarij popločani su mermerom. U izložbeni prostor stavljen je "TAPISON" na podlogu cementnog maltera. Ostali podovi prema nameni i vrsti prostorija.

Zidovi su armirano-betonski u prizemlju - natur beton kao podloga za naknadne likovne aplikacije. Pregradni zidovi su od cigle - malterisani ili obloženi oplemenjenom ivericom - mat.

Plafoni nuti feder daske i gipsane pločice montirane na aluminijske profile.

O s v e t l j e n j e - veštačko i prirodno. Preko vertikalnih i horizontalnih svetlosnih površina prodire dnevno svetlo u izložbeni prostor.

K o n s t r u k c i j a - armirano betonska. Stubovi i noseći zidovi od armiranog betona. Visina kompleks zgrada, prizemlje i kat sa podrumima. Osnovni elemenat kompozicije predstavlja KUBUS kvadratne forme dimenzije 15 x 15 m., koja forma je prisutna u prizemlju i na katu, stepenasto postavljena formira dinamičnu kompoziciju.

F a s a d a - svi vanjski zidovi obloženi "HALTEX" pločicama, punjenje otvora - staklo u aluminijskim okvirima.

PRIRODONAUČNI MUZEJ

O s n o v a n 1926.godine kao samostalni Zoološki muzej, a od 1928.god. produžava rad u sastavu ondašnjeg "Muzeja Južne Srbije". Zatim za vreme okupacije radi kao ogranak Prirodnog muzeja u Sofiji. Odmah posle rata produžava svoj rad samostalno pod današnjim nazivom.

P r e z e n t i r a - floru i faunu Makedonije.

M u z e j s k e z b i r k e (odeli): entomološka, hidrobiološka, paleontološka, botanička, invertebrata, vertebrata i preparatorska.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v i m a o j e u staroj porušenoj zgradi, a u novoj još nije postavljen.

O s o b l j e - ukupno 25 od toga: 1 biolog, 1 paleontolog, 1 hidrobiolog, 1 entomolog, 1 botaničar, 1 zoolog, 1 bibliotekar, 1 slikar-izvođač, 4 preparatora, 4 laboranta, 1 računovođa, 1 domaćin, 2 čuvara i 3 čistačice.

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e - časopisi "Akta" i "Fragmenta balkanika", i posebna edicija "Fauna Makedonije".

F i n a n c i j s k a s r e d s t v a za redovnu delatnost u 1974, god. (iz raznih izvora) u iznosu od n.d. 1.743.000.-

S m e š t a j - Pre zemljotresa (1963.) bio je smešten u adaptiranoj zgradi koja se nalazila u strogom centru grada. Od zemljotresa zgrada je bila teško oštećena i pošto sanacija nije bila moguća, porušena je. Pored zgrade teško su bili oštećeni eksponirani muzejski materijali, laboratorije, radionice itd. Izvesno vreme Muzej je bio smešten pod šatorom, a zatim u montažnoj baraci.

N o v a m u z e j s k a z g r a d a

G l a v n i p r o j e k t a n t - autor dipl.inž.arh. Trajko Dimitrov, OOUR "MAKEDONIJA-PROJEKT" - Skopje, tehn.br. 1142.

I z v o d a č r a d o v a - Građevinsko preduzeće "PELAGONIJA"- Skopje.

N a d z o r - Dipl.inž.arh. Trajko Dimitrov.

V r e d n o s t o b j e k t a - ukupno obezbeđene i utrošene investicije u iznosu od n.d. 6,410.000.- (2,530.000 din Republika i 3.890.000.- Fond za obnovu i izgradnju Skopja). Na ukupnu vrednost objekta uticalo je poskupljenje građevinskog materijala i radne snage.

L o k a c i j a objekta na glavnom ulazu u rekonstruisani ZOO vrt u neposrednoj blizini gradskog-parka, buduće botaničke bašte i zabavnog (luna) parka. Ovaj kompleks predstavlja centar za rekreaciju i razonodu. Objekat sa svojom dužom osovinom postavljen je duž Ilindenske ul. na mjestu gde se ukrštava sa Ruzveltovom ul. Ispred zgrade nalazi se prostrani betonski plato, zelenilo i parking prostor. Ulaz u muzej je u neposrednoj blizini ulaza u ZOO vrt koji u stvari predstavlja arhitektonsko naglašeni pasaż pod zapadnim krilom zgrade.

V r e m e i z g r a d n j e objekta trajalo je dve godine i to u 2 faze. I. faza počela je 01.02. 1968.god. i trajala do konca iste godine. U ovoj fazi izgrađene su sledeće prostorije: dvorana za povremene tematske izložbe (sa ulaznom partijom) 593 m², dvorana za kino-projekcije i predavanja 220 m², depoi 492 m², preparatorske radione 188 m², laboratorije 209 m², biblioteka 109 m², administracija i ostalo 483 m². Izvedena je električna, vodovodna i odvodna instalacija i centralno grejanje. U II. fazi izgrađen je izložbeni prostor za stalni muzejski postav od 956 m² (prizemlje i kat).

Ukupna korisna površina zgrade je 2.607 m².

A r h i t e k t o n s k a o b r a d a izložbenih prostorija - vertikalne zidne površine i plafoni malterisani, gletovani i belo obojeni. Podovi - vinaz na cementnoj podlozi i mermerni podovi.

K o n s t r u k c i j a objekta armirano-betonska. Osnovni noseći konstruktivni sistem - armirano betonski stubovi, nosači i međukatna konstrukcija.

F a s a d a - betonska, natur beton sa kalupom nuti feder, kombinirana na određenim površinama sa keramičkim pločicama i staklom.

MUZEJ SAVREMENE UMJETNOSTI

O s n o v a n 1964. godine Odlukom Skupštine grada Skopja.

P r e z e n t u j e - savremeno makedonsko stvaralaštvo i dela savremene jugoslovenske i svetske likovne umetnosti iz obimne kolekcije poklonjenih i otkupljenih umetničkih dela.

M u z e j s k e z b i r k e: savremena makedonska umetnost, savremena jugoslovenska umetnost, savremena svetska umetnost (iz oko 40 zemalja sa više kontinenata), zbirka karikatura i zbirka međunarodne grafike.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v otvoren svečano dana 13.11.1970.godine (dan oslobođenja grada Skopja).

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e - Bilten Muzeja savremene umetnosti, katalozi i dr.

O s o b l j e - ukupno 29 od toga: 6 istoričara umetnosti, 1 likovni saradnik, 1 likovni tehničar, 1 tajnik, 1 računovođa, 1 daktilograf-arhivar, 1 šofer, 1 stolar, 1 električar, 1 domaćin, 2 noćna i 3 dnevna čuvara, 1 portir, 1 kurir i 5 čistočica.

F i n a n c i j s k a s r e d s t v a za redovnu delatnost u 1974.god. (iz raznih izvora).u iznosu od n.Din. 1,886.000.-

S m e š t a j - Po osnivanju dobio je jednu prostoriju u montažnoj baraci. Zatim u 3 kancelarije Opštinske skupštine "Kisela Voda" odatle u zgradi Katastra takođe u 3 kancelarije. Deponiranje fundusa u celom gradu u privatnim i društvenim prostorijama. Organizovanje izložbi bilo je u iznajmljenim prostorijama u gradu. Ovi problemi bili su do useljenja u novu muzejsku zgradu.

N o v a m u z e j s k a z g r a d a

G l a v n i p r o j e k a t je poklon Poljske vlade izabran od oko 70 projekata prispelih na konkursu. Autori poklonjenog projekta: inž. W. Klyszewski, J. Mokrzyński i E. Wierzbiski svi iz WARSZAWSKIE BIURO PROJEKTOW - BUDOWNICTWA OGOLNEGO - WARSZAWA. Tehn. br. PW 8/4243.

P r o j e k a t z a u n u t a r n j e u r e d e n j e autori: inž. Ljupka Kovačević i inž. Viktorija Gavrilović iz OOUR "MAKEDONIJA-PROJEKT" - Skopje.

I z v o d a č r a d o v a - Građevinsko preduzeće "PELAGONIJA" - Skopje.

N a d z o r - dipl.inž.mr Kole Kojčevski, OOUR Zavod za stambeno i komunalno privređivanje - Skopje.

V r e n o s t objekta - ukupno 13,622.470.- n.d. Ove investicije obezbedili su Fond za obnovu i izgradnju Skopja u iznosu od n.d. 5,000.000.- i Fond za pomoć obnovi Skopja 8,622.470.-

L o k a c i j a - objekat je smešten na platou skopskog "Kale"-a, na jednoj od najmarkantnijih tačaka koja dominira nad gradom. Pored popločanog platoa ispred ulaza, oko celog objekta su velike zelene površine sa širokim mogućnostima izlaganja skulptura. Apsolutna pozicija muzejske zgrade nalazi se na 299,50 m. nadmorske visine, a strogi centar grada na 245 m. što posetiocima omogućava da vide panoramu grada i s leve i s desne obale Vardara.

P r i s t u p objektu iz Ul. Tita za pešake je preko 2 stepeništa i jedne rampe, a za motorna vozila asfaltna traka vodi do velikog parking prostora. U blizini nema gradskog javnog saobraćaja za prevoz putnika.

V r e m e i z g r a d n j e objekta je trajalo 2 godine. Radovi su završili 13. 11. 1970. godine.

Ukupna korisna površina zgrade 5.626 m², a ukupna kubatura zgrade iznosi 33.000 m³. Izložbeni prostor za stalni postav zahvata površinu od 2.200 m², dvorana za povremene izložbe 488 m², dvorana za kino-projekcije i predavanja 188 m², biblioteka sa čitaonicom (lo sedišta) 30 m², depoi 1.650 m², radionice-laboratorije 73 m², kancelarijski i ostali prostor 1.100 m².

A r h i t e k t o n s k a o b r a d a izložbenog prostora: Podovi i stepeništa popločani mermerom. Ostali podovi su razne vrste u zavisnosti od namene pojedinih prostorija.

Zidovi malterisani kreč-gips, delimično natur beton i lamperija. Ostali zidovi tretirani su prema vrsti namene. Bojenje belom emulsionom bojom - matirano.

Plafoni - svod stropa vanjskog dela i unutrašnjosti stalne izložbe u prizemlju popločan sistemom "Hanter Daglas" niti feder. Dvorana za predavanja obložena je gipsanim pločicama za neutralizaciju zvuka, a u ostalim prostorijama malterisani su i obojeni.

Osvetljenje - mešovito, veštačko je reflektorskog tipa ugrađeno na stropu.

K o n s t r u k c i j a - armirano-betonska zgrada se sastoji iz 2 dela, niži pravokutni i viši kvadratni oblik. Visina zgrade iznosi 9,75 m. (prizemlje i kat sa podrumima). Stubovi i noseći zidovi su od armiranog betona.

MUZEJ GRADA SKOPJA

O s n o v a n 1949. godine Odlukom Gradskog NO odbora Skopja pod nazivom "Naroden muzej na grad Skopje" kompleksnog tipa.

M u z e j s k i o d e l i: arheološki, istorijski, etnološki, za savremenu umetnost, za dokumentaciju, pedagoško-propagandni i stručno-tehnički.

P r e z e n t u j e - društveno-ekonomski, politički i kulturni razvoj grada od njegovog postanka do danas.

S t a l n i m u z e j s k i p o s t a v prvi puta otvoren u novoadaptiranoj zgradi dana 13. 11. 1974. godine i to samo jedan deo - period socijalističke izgradnje (1944.-1974.). Ostali periodi otvaraće se sukcesivno u zavisnosti od investicionih sredstava.

M u z e j s k e p u b l i k a c i j e - Zbornik Muzeja grada Skopja kao i posebna izdanja (knjige, katalogi i sl.).

O s o b l j e - ukupno 28 od toga: 1 direktor, 3 istoričara, 2 istoričara umetnosti, 2 arheologa, 1 etnolog, 1 konzervator, 3 preparatora, 2 fotografa, 1 knjižničar, 1 tajnik, 1 računovođa, 1 domaćin, 1 daktilograf, 1 domar, 1 kurir, 3 čuvara i 3 čistačice.

Financijska s r e d s t v a - ukupni prihodi (iz raznih izvora) za redovnu delatnost u 1974. godini u iznosu od n.d. 1,596.000.-

S m e š t a j - Do 1952. godine Muzej je bio smešten u prostorijama Gradskog narodnog odbora. Zatim je dobio posebnu zgradu u ul. "27 MARTA" br. 7, za koju je bio izrađen projekat za adaptaciju. Međutim, do realizacije projekta nije došlo.

Uskoro je morao preseliti u privremene administrativne zgrade u ul. "29 NOVEMBRA". A od 1956. do zemljotresa 1963. godine Muzej je bio smešten u zgradi stare turske telegraf.hane u Ul. Tita 94.

U zemljotresnim uslovima rad se odvijao vrlo otežano u raznim provizorijumima i montažnim barakama i pri tome 4 puta se selio dok se nije konačno 1970.godine uselio u svoju muzejsku zgradu, i time rešio jedan od najvažnijih problema.

U zemljotresnim uslovima rad se odvijao vrlo otežano u raznim provizorijumima i montažnim barakama i pri tome 4 puta se selio dok se nije konačno 1970. godine uselio u svoju muzejsku zgradu, i time rešio jedan od najvažnijih problema.

A d a p t a c i j a z g r a d e bivše železničke stanice u Skopju za Muzej grada Skopja.

G l a v n i p r o j e k a t izradio je Republički zavod za urbanizam i stambeno-komunalnu tehniku u Skopju - autor dipl.inž.arh. Svetislav Petrović.

P r o j e k a t z a u n u t a r n j e u r e d e n j e i postav muzejskih zbirki - autor prof. arh. Đuka Kavurić iz Zagreba.

I z v o d a č r a d o v a Građevinsko preduzeće "PELAGONIJA" - Skopje.

N a d z o r - dipl.inž.arh. Svetislav Petrović, dipl. inž.dr Apostol Poceviski, za stabilnost konstrukcije obzirom da je u pitanju adaptacija i sanacija oštećene zgrade, dipl. inž. Risto Olumčev za klima uređaje i dipl.inž. Srđan Čakelja za elektroinstalacije.

V r e d n o s t građevinsko-zanatskih radova u iznosu od n.d. 7,792.000.- a za realizaciju jednog dela stalnog postava u 1974.god. utrošeno je više od 1,000.000.- n.d.

L o k a c i j a - postojeći oštećeni objekat-zapadni trakt bivše železničke stanice u Skopju, koja se nalazi u strogom centru grada. Ovaj preostali deo od srušene stanične zgrade sa vidljivim tragovima od zemljotresa (1963.) zajedno sa časovnikom predstavlja nemi dokaz poslednje katastrofe u niz preživelih tragedija grada.

P r i s t u p - Glavni ulaz za publiku sa severne strane i seče osovinu Ul.M.Tita. Prilaz za protokolarne posete Muzeju sa istočne strane, gde je postavljen lapidarij na otvorenom prostoru. Službeni ulaz na zapadnoj strani zgrade. Parking prostor na istočnoj i zapadnoj strani zgrade.

V r e m e s a n a c i j e i a d a p t a c i j e zgrade trajalo je dve godine, 1970. objekat je predat na upotrebu. U toku adaptacije pojavljivali su se nepredviđeni radovi i problemi što je uticalo na ukupnu vrednost i pomeranje rokova.

Adaptacijom dobijena je ukupna korisna površina 4.670 m² od toga: izložbeni prostor zajedno sa ulaznom partijom 2.283 m², sala za kino-projekcije i predavanja 97 m², depoi i skladišta 607 m², radionice i laboratorije 255 m², kancelarije-kabineti 321 m², biblioteka 58 m², pogonske prostorije (klimakomore, toplotne stanice, trafostanice, telefonska centrala i sl.) 253 m² i ostalo 797 m².

K o n s t r u k c i j a - armirano-betonska. Obzirom da se zgrada nalazi na vrlo osetljivom mestu na seizmičke potrese sa izuzetnom pažnjom rešavan je delikatan problem stabilnosti, a osobito kada je trebalo zadržati vanjski izgled zgrade. Rušenjem unutarnje jezgre (plafona i zidova dobiven je čist prostor u koji su ugrađene rampe-kosi spustovi i podesti kao spojevi rampa (dobiven je izložbeni prostor nazvan "KUBUS" dimenz. 14 x 19 m. Unutar zgrade uz postojeće konstrukcije podignuta je nova konstrukcija od armirano-betonskog platna (betonski zidovi sa vertikalnim stubovima i horizontalnim serklažama) sa pojačanim fundamentima.

A r h i t e k t o n s k a o b r a d a izložbenog prostora:

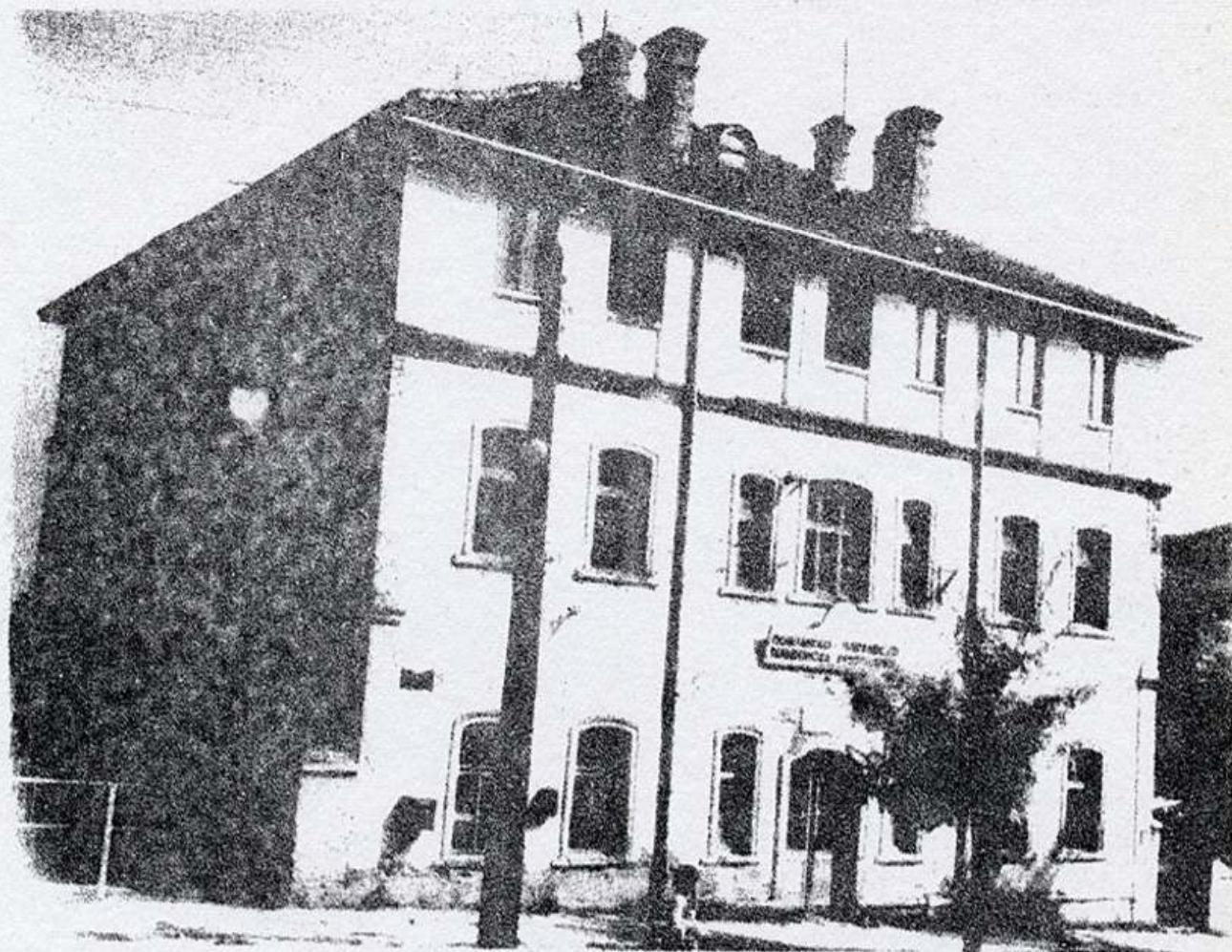
Podovi od mermera i venecijanska teraca, a na rampama i podestima drveni pod prekriven plastikom.

Zidovi od betona i cigle, malterisani kreč-gips, obojeni posnom bojom. A zidovi glavnog stepeništa za posetioce obloženi mermerom.

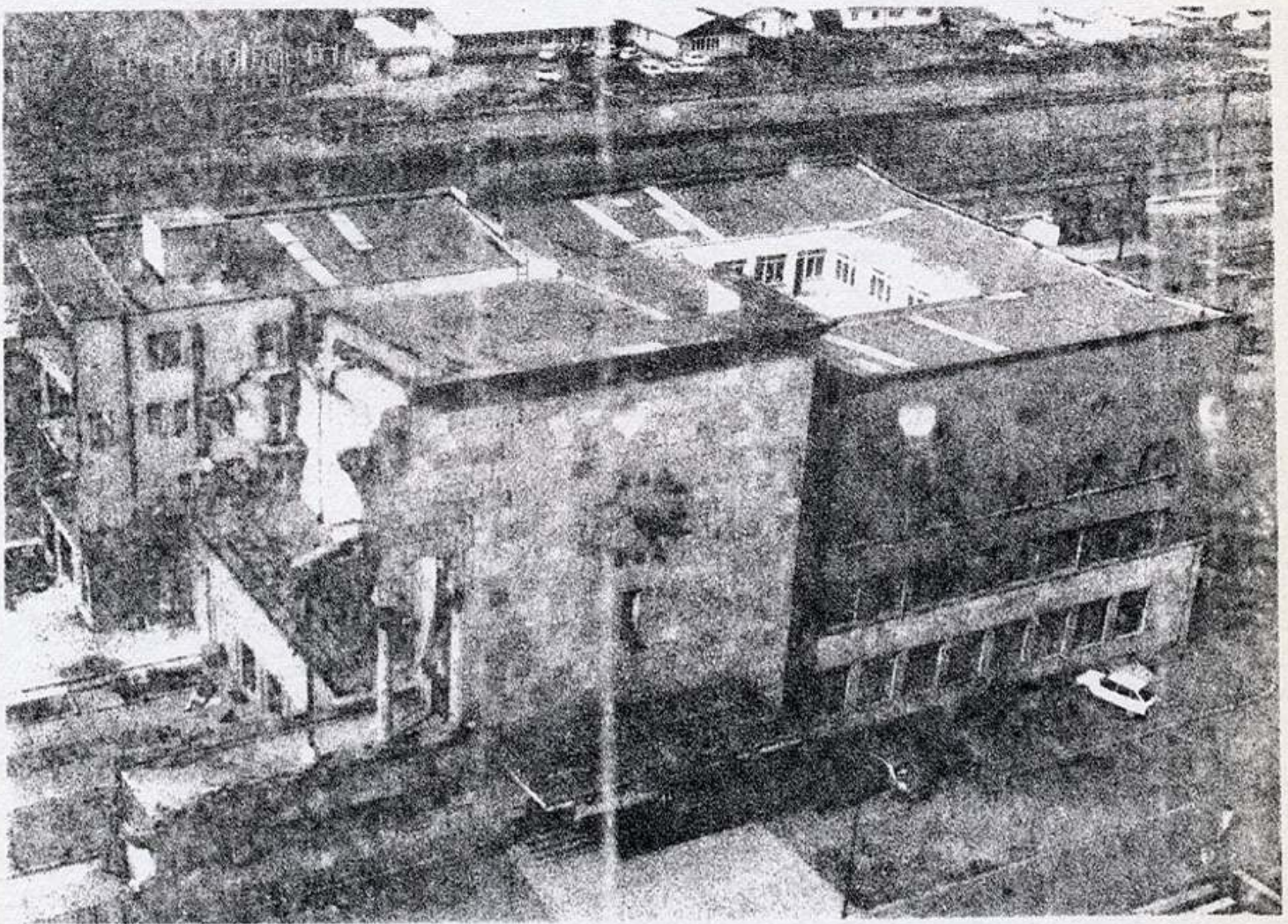
Plafoni - gipsani (malter i pločice).

----- . -----

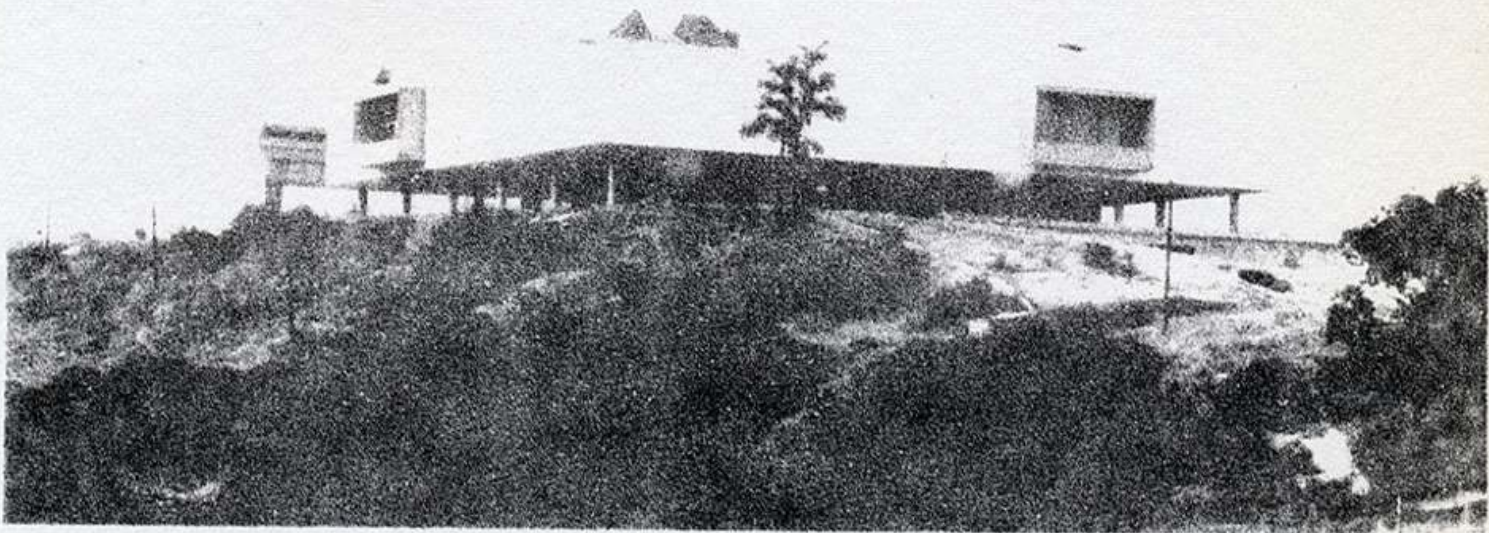
Izgradnjom novih muzejskih zgrada i adaptacijom starih SR Makedonija dobila je savremene objekte u kojima će biti izloženi veliki broj eksponata iz naše bogate istorije. Takođe izgradnja novog muzejskog prostora doprineće boljem upoznavanju problema muzejske arhitekture i jasnijoj kristalizaciji stavova i mišljenja arhitekata i drugih stručnjaka - muzealaca, likovnih umetnika, elektro-mašinaca i dr. koji su angažovani na organizaciji muzeja i primeni najoptimalnijih rešenja postavke muzeja i njihovog složenog i osetljivog mehanizma. Prateći razvoj arhitekture u svetu veliki broj novoizgrađenih društvenih objekata u Skopju izveden je u natur-betonu, koji je djelomično primenjen i u izgradnji novih muzejskih zgrada. Oko ovog pitanja, mišljenja su podeljena za i protiv, navodeći svako svoje argumente, kao na primer, da je to pomodarstvo i da nije u skladu sa makedonskom arhitekturom i našim podnebljem itd. Na koncu da napomenemo i to da su sve novoizgrađene i adaptirane zgrade armirano-betonske konstrukcije koje mogu da izdrže zemljotres jačine do IX⁰ po Markalijevoj skali.

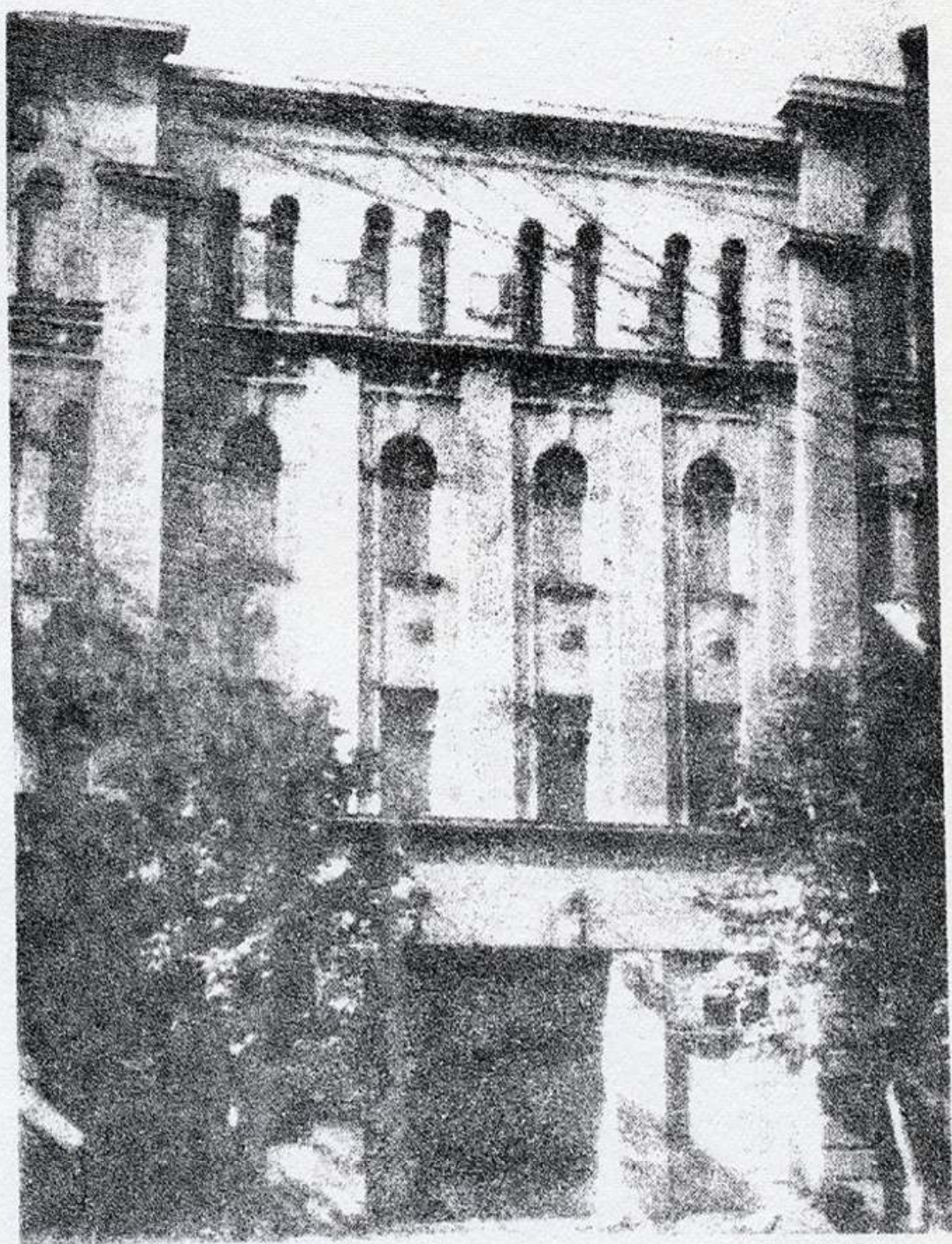
ZGRADA MUZEJA GRADA SKOPJA PRE ZEMLJOTRESA 1963. GODINE

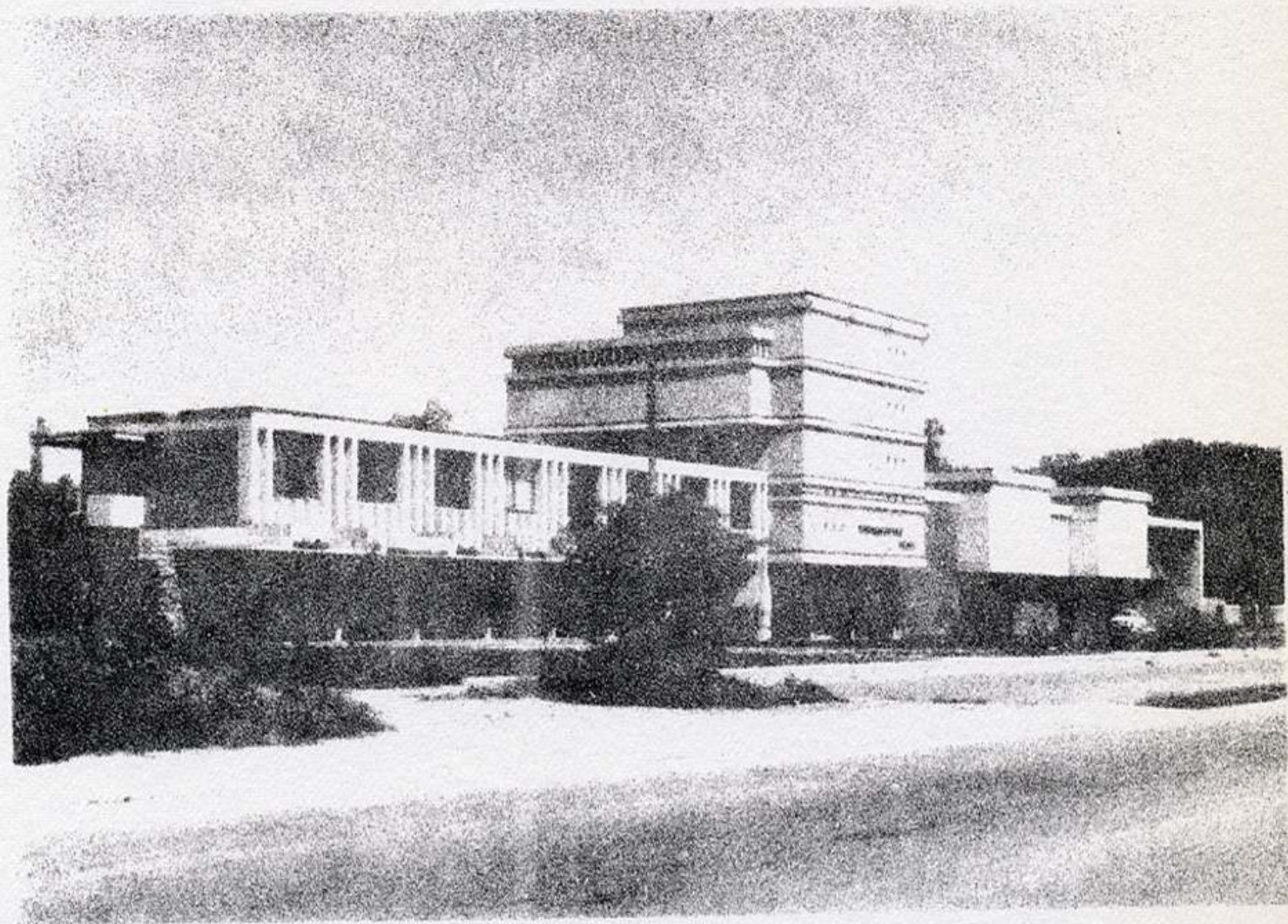
ADAPTIRANA ZGRADA BIVŠE ŽELEZNIČKE STANICE ZA MUZEJ GRADA SKOPJA

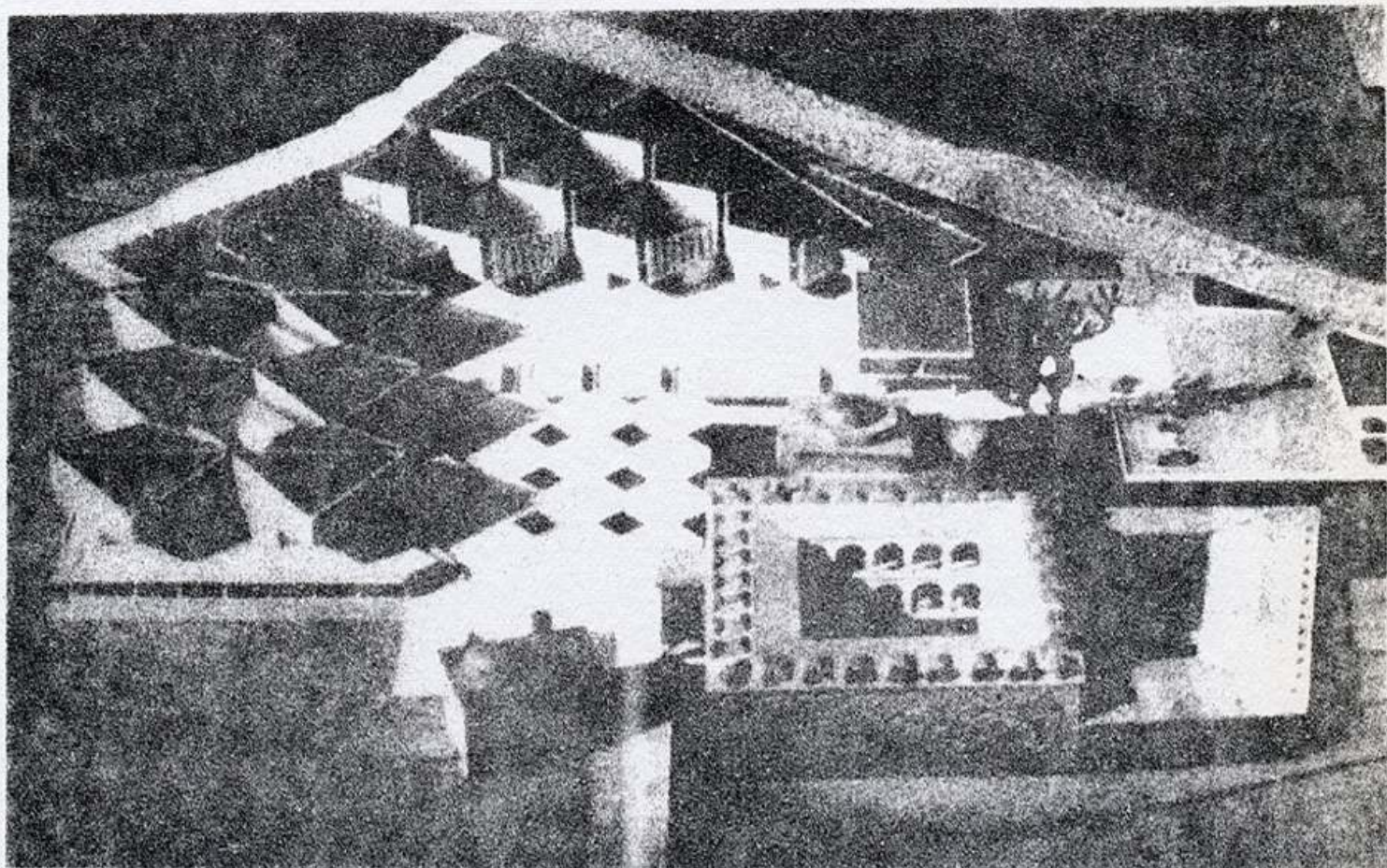
MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI U SKOPJU

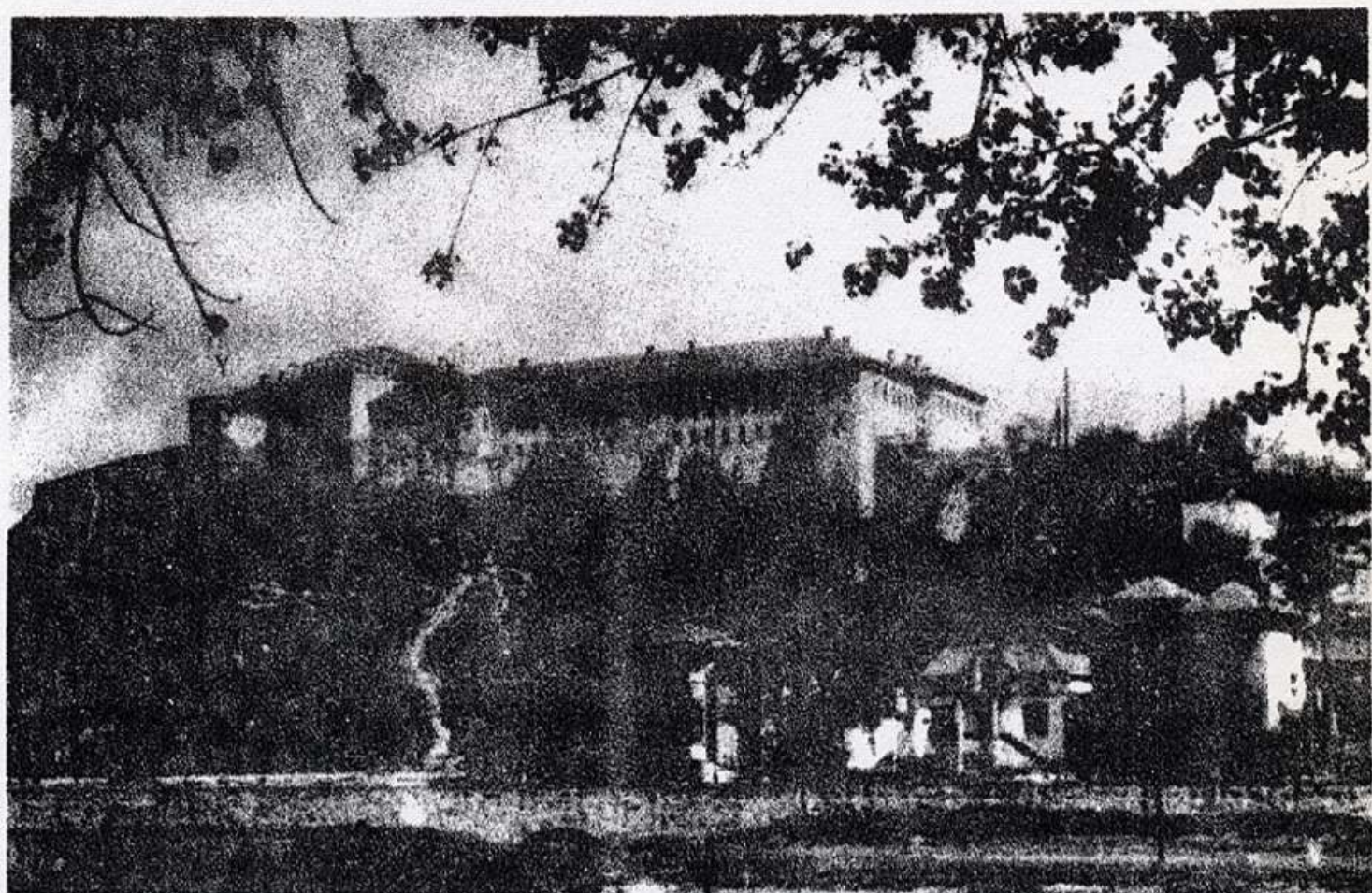
ZGRADA PRIRODONAUCNOG MUZEJA PRE ZEMLJOTRESA 1963. GODINE

NOVA ZGRADA PRIRODOPISNOG MUZEJA

MAKETA NOVE ZAJEDNICKE MUZEJSKE ZGRADE

X - ZGRADA HISTORIJSKOG MUZEJA MAKEDONIJE - SKOPJE, DO 1963. GODINE

Y - ZGRADA ARHEOLOŠKOG MUZEJA - SKOPJE, DO 1963. GODINE

ZGRADA ETNOLÖŠKOG MUZEJA